

Zaman Gazetesi

13 Ağustos 2013

HERKUL MILLAS

Yazmak istediklerimi yazmak içimden gelmiyor! Bayram günleri, tatil dönemi ağustos ortasında fazla ciddi gibi geliyor içimi kemirenler.

Ve çok can sıkıcı. Kaçırılan bir fırsattan söz etmek istedim önce: Herkesin başına bela askerî darbelerin yargılanması bütün ülkeyi sevindirecek ve insanları birbirine kenetleyecek bir olay olmalıydı; olmadı, kutuplaşma yaşandı. Hamile kadınların ne zaman ve nasıl gezineceklerinin ne zaman ve hele nasıl dile getirilmesi gerektiği konusunda bir yazı yazmak istedim; sonra en

iyisi bu sözler unutulsun dedim. Kızlı-erkekli gençlerin merdiven iniş çıkışlarının tüyler ürperten bir konu olabileceği hiç aklıma gelmemişti; hicivli bir şeyler yazsam dedim, sonra belki olay görüldüğünden de vahimdir diye konuya el atmadım. Dünyanın ülkeye komplo planladığı ve yaptığını ele alabilirdim, ama bu konu da psikoloji işidir diye cesaret edemedim.

İş dünyasının şikâyetlerini yazsam mı dedim: TÜSİAD açıklamasında “Yürütülen denetim çalışmalarının kamuoyunda bir cezalandırma algısı yaratması, algının gerçek olması kadar vahim sonuçlar üretme potansiyeline sahiptir.” demiş; Anadolu kaplanlarının öncü isimlerinden Mustafa Boydak da: “1990’lı yılları yeniden yaşamamamız gerekiyor.” Bunları ekonomi uzmanları yorumlar diye düşündüm, çekinmiyorlarsa. Şüphe ile bakılan kalabalıkların silme yazışmalarının ve malî hesaplarının incelenmeye alınması bana roman yazarı Orwell’i hatırlattı ve hemen arkasından aklımdaki tarihî romanı artık hiç yazamayacağımı düşündürdü; çünkü Yargıtay, kararında Muhteşem Yüzyıl dizisindeki tarihi hataları cezalandırılacak suç kapsamında değerlendirmiş: Mesela, haremın yeri Beyazıt’taki Eski Saray olması gerekirken yirmi yıl sonraki Topkapı Sarayı olarak gösterilmiş. Ben ise kurgu olan hayalî bir hikâye anlatmak istemişim, başarısız olursam suçlu sayılacağım bir tarih sınavına girmek değil.

Sonunda oldukça komik ama didaktik bir konu buldum. Onu anlatacağım. Atina’da yaşayan İstanbullu Rum bir arkadaşım bana bir e-mail ile bir yazı gönderdi; oku, sonra hikâyesini anlatacağım, dedi. Yazı şaşırtıcıydı. Bilgi Üniversitesi hocası tarihçi Sinan Çetin’in araştırmalarına göre ilk uçan insan Hezarfen Ahmet Çelebi değil, asıl adı Arsenios Çelebis olan Yunan kökenli bir Rum’muş. Sava ve Elisavet Çelebis’in oğlu, Tatavla doğumlu bu adam (Tatavla şimdiki İstanbul’un Kurtuluş semti) 8 Kasım 1637’de, Hıristiyan Ortodoks Kilisesi’nin önemli dini bir gününde uçmuştu: Mikael ve Gabriel meleklerinin kutlama gününde. Malum, Galata Kulesi’nden Anadolu yakasına uçmuş. Yazıda başka ayrıntılar ve uçan adamlı birkaç temsili resim de vardı; ve bu tarihi olayı “tahrif eden” ve hoşlarına giden mitoslar uyduran Türk milliyetçilerine de bir atıf. Bu yazı Yunanca olarak milli konulara “duyarlı” bazı web sitesinde dolanıyor son günlerde.

Ama arkadaşım bir sonraki mektubunda bu hikâyenin hikâyesini anlattı. Meğerse Nikos adında yakın bir arkadaşı gırgır olsun diye ve hele Yunanlı milliyetçilerle alay etmek amacıyla baştan sona uydurmuş bütün bunları. (Gençliğimde alay etmeye ve “işletmeye” “gırgıra almak” derdik, şimdi pek duymuyorum.) Yazdıklarını birine göndermiş oradan da yayılmaya başlamış. Zaten ne Sinan Çetin adında bir tarihçi var ne bir şey! Pek çok kimsenin bu tür yalanları kabul etmeye hazır olduklarını gösteren şaka yollu bir yazı.

Tabii bu tür tarihle ilgili milliyetçi hikâyelerin benzerlerini ben çok duydum. Daha birkaç yıl önce Aydın’da Türk Tarih Tezi savunucusu bir amatör tarihçi bana Türklerin Adem ve Havva’dan

önce var olduklarını söyledi mesela. Eski Almanya şansölyesi Konrad Adenauer'in şaka yollu bir sözü varmış: Tanrı insanın zekâsına bir üst sınır koymuştur, ama aptallığına sınır koymamıştır; bu büyük bir haksızlıktır, demiş.

Şimdi, şaka bir yana, yazının didaktik yanına geçelim. İnsanlar mitoslara, yani hayali, kanıtlanmamış hikâyelere inanırlar. Özellikle bu hikâyeler “işlerine geliyorsa” kolaylıkla inanırlar. Ne demek işlerine geliyorsa? Hoşa gidiyorsa, huzur sağlıyorsa, gurur veriyorsa demek. Yukarıdaki uyduruk hikâyeye Yunan milliyetçilerine gurur sağlıyor: Biziz ilk olan, biziz üstün olan! Ve bu işi pek sorgulamadan inanma eğilimine giriyorlar. Böyle tartışmalı konuları duyduğumuzda veya farklı yorumlanan durumlarla karşılaştığımızda ne yapılabilir? Uzmanlara göre böyle “işimize gelen” hoş hikâyelerin üzerine hemen atlamamalıyız; özellikle duyduklarımız hoşumuza gidiyorsa, tezlerimizi doğruluyorsa. Ve tabii gerçeği göğüslemeye gücümüz de yetiyorsa. Yani biraz kuşkucu olmanın yararları vardır.

Yeri gelmişken “Öteki” ile ilgili, yani hasım saydığımızla ilgili inançlara da değineyim. “Öteki” ile ilgili algılar –adından belli– genellikle olumsuzdur. Bu durumda en doğru yaklaşım, hemen önyargılara sarılmadan “Öteki” ile diyalog kurup, hakkında duyduklarımızı doğrudan ona sormaktır. Ona konuşma, kendini savunma hakkını tanımaktır. Bu sağlanıncaya kadar kuşkucu olmak, bence, en iyi yoldur. Peki, ilk uçan adam kim? Hezarfen Ahmet Çelebi mi? Benim bildiğim, bu tarihi olayın tek şahidi Evliya Çelebi; o yazmış, inanan inanmış. Evliya Çelebi, olayı görmemiş, yalnız “duymuş” olabilir, belki uçan adam Haliç'e düşmüştür de gezgine yanlış aktarmışlardır! Benim bildiğim bu olay başka tarihi kaynaklardan doğrulanmamaktadır. Yani ben bu uçma işine ve hele “milli” açıdan ele alınmasına çok mesafeliyim.

Tabii bunları yazarken büyük bir risk aldığımı biliyorum. Çünkü eğer bu olay devletçe veya kamuoyu tarafından veya pek çok tarihçi tarafından “gerçek” sayılıyorsa, bu durumda ben suç işlemiş oluyorum. Muhteşem Yüzyıl yargı kararında ilke belirtilmiş: Milli değerlere ve toplumun hassasiyetlerine dikkat edilmeden, Avrupalıların iftiralalarına ışık tutacak cinsten yanlış bilgi aktarmak, kurgu olsa bile sunulan olaylar ve kişilerin gerçek olarak algılanabileceği için böyle davranan cezalandırılır. Aslında bu konuyu bugün burada ele almamalıydım, ama yazacak başka bir şey kalmamıştı!